

Riksantikvaren
Postboks 1483 Vika
0116 OSLO

DIN ČUJ./ DERES REF: BEAIVI / DATO:
11.06.2025

MIN ČUJ / VÅR REF: ÁŠŠEMEANNUDEADJI / SAKSBEHANDLER:
25/131-6 Elin Rose Myrvoll

Høring av forslag til bevaringsstrategi for næringer og industriers kulturmiljø/Sametingets uttalelse

Sametinget viser til Riksantikvarens forslag til bevaringsstrategi for næringers og industriers kulturmiljø. Sametinget håper strategien kan bli et viktig virkemiddel for å sikre at kulturmiljøer knyttet til nærings- og industrihistorie blir ivaretatt som en del av vår felles kulturarv. Vi viser ellers til protokoll fra konsultasjon med Riksantikvaren 25.03.2025.

Sametinget vil gi følgende innspill.

Generelle kommentarer

Sametinget støtter strategiens mål om å løfte frem næringers og industriers kulturmiljø og rollen disse kulturmiljøene har hatt i utviklingen av samfunnet.

Samtidig vil vi understreke viktigheten av at strategien synliggjør urfolks og nasjonale minoriteters nærings- og industrihistorie, og hvordan disse har vært påvirket av og bidratt til samfunnsutviklingen. Høringsutkastet viser i liten grad til eksempler hentet fra nordlige områder herunder også samiske bosettingsområder. Det savnes eksempler som viser til kulturmiljøer knyttet til fiske som industri og næring. Dette har vært en særdeles viktig næring for nasjonen og setter sitt preg på tettsteder og byer langs kysten, ikke minst i nord. Kulturmiljøer fra fiskeri som industri og næring bør få et tydeligere fokus i strategien. I tillegg nevnes at bergverk og gruvedrift også har vært en betydelig industri i perioder også i nord for eksempel Sydvaranger gruver, en rekke kobberverk og annen bergverksindustri.

Sametinget foreslår at det vurderes å sette inn kildehenvisninger for enkelte passasjer i dokumentet som refererer til forskningsstatus.

Næringer og industriers kulturmiljø

Sametinget vil anbefale at dette kapitlet bearbejdes. Det forsøker å vise utviklingstrekk fra tidlige tider og fram til moderne industrihistorie. Framstillingen framstår imidlertid noe fragmentert og med upresise eksempler for eksempel «jernutvinning tusenvis av år tilbake» (s.15). En mulighet ville være å fokusere kapitlet omkring den moderne industriutviklingen som for alvor skjer på 1800-tallet og se denne i relasjon til andre samtidige utviklingstrekk og endringer innen demografi, teknologi, demokrati utvikling etc.

Deltema 1: Industrien som bygde samfunnet

Industrien har som høringsutkastet påpeker, vært en sentral drivkraft i utviklingen av det moderne Norge. Gjennom bearbejding av naturressurser og etablering av store og små virksomheter har industrien bidratt til økonomisk vekst, teknologisk utvikling og velferd. Samtidig har industriutviklingen også medført betydelige samfunnsendringer, som har hatt både ønskede og uønskede konsekvenser som forurensing, overforbruk av naturressurser, farlig arbeidsmiljø og uforsvarlige utnyttelse av arbeidskraft. I mange lokalsamfunn særlig i samiske bosettingsområder og blant nasjonale minoriteter har industriens inntog ført til endringer i bosettingsmønster. Industrien har i noen tilfeller også hatt betydelig negativ innvirkning på tradisjonelle samiske næringer som blant annet reindrift og ført til tap av kulturuttrykk. Disse konsekvensene er en viktig del av industriens kulturhistorie og må synliggjøres i bevaringsstrategien. Deltemaet må derfor favne både industriens samfunnsbyggende rolle og de utfordringer og konflikter som har fulgt med. Sametinget vil derfor anbefale at tittelen på deltema 1 «industrien som bygde samfunnet» endres. Tittelen gir inntrykk av at industri utelukkende er positivt. I stedet bør den tydeligere speile at industri har flere sider og dimensjoner.

Sametinget mener det er utfordrende å skille mellom hovednæringer og lokale næringer, da mange næringer har hatt både lokal og nasjonal betydning. Vi foreslår, også som nevnt i protokoll for konsultasjonen med Riksantikvaren, at det vurderes et eget deltema for industri basert på primærnæringer, for å synliggjøre overgangen fra tradisjonelle næringer som reindrift og fiske til industriell bearbejding. Dette vil også gi større rom for å inkludere kulturmiljøer som reinslakterier, trandamperi og enkelte arkeologiske kulturmiljø.

Deltema 2: Våre mangfoldige næringer

Vi støtter fokuset på mangfold, og mener det er viktig at kulturmiljøer fra næringer og industrier som har hatt betydning og relevans for samene gis en tydeligere plass og framgår av eksemplene som nevnes. Fiskeindustrien har hatt stor samfunnsbyggende betydning i samiske områder, og det finnes en omfattende bygningsmasse knyttet til denne næringen. Se også våre generelle kommentarer innledningsvis.

Deltema 3: Industriens logistikk

Dette temaet dekker et stort mangfold av kulturmiljøer som ferdsselsårer, kraftlinjer m.m. Postveier og gamle ferdsselsårer har vært viktige også i samiske områder og flere av disse er allerede tilrettelagt som kulturstier. Her kan også nevnes samenes deltakelse i forsyningslinjene til for eksempel bergstaden Røros. Disse kulturminnetypene har et stort potensial for formidling og opplevelse.

Sametinget ønsker Riksantikvaren lykke til med strategiarbeidet og ser frem til konsultasjon.

Dearvuodaiguin / Med vennlig hilsen

Sten Olav Heahtta
konst. ossodatdirektevra/ konst. avdelingsdirektør

Elin Rose Myrvoll
juogushoavda / seksjonssjef

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur. /

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga.

Hovedmottaker:

Riksantikvaren

Postboks 1483 Vika

0116

OSLO

